

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра фінансів і кредиту

Шпаковська Єлизавета Олегівна

ФАКТОРИ ДИНАМІКИ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття

ступеня вищої освіти магістр

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньо-професійною програмою «Фінанси і кредит з

поглибленим вивченням іноземної мови»

Науковий керівник:

канд. екон. наук, професор Верланов Ю. Ю.

Рецензент:

канд. екон. наук, доцент Белінська С. М.

Миколаїв 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Банківська ліквідність є важливим показником для безперебійної роботи банківського сектору та характеризує ступінь надійності банківських установ. За сучасних економічних умов в Україні спостерігається посилення конкуренції між банками, зростання дефіциту банківських ресурсів, невизначеність економічного середовища, викликані загостренням геополітичної ситуації в країні. Всі ці фактори обумовлюють підвищену увагу банків до управління ліквідністю. Адже від ліквідності залежить зростання, розвиток і виживання банків.

На ліквідність банку впливає ряд факторів. Деякі з них очевидні, інші впливають на ліквідність банку побічно, тому їх можна виявити тільки після відповідного аналізу. Незважаючи на значні досягнення в дослідженні факторів впливу на неї, досі практично немає єдиної думки щодо їх класифікації, хоча ігнорування певних груп факторів може призвести до негативних наслідків в діяльності банківської установи.

Станом на 01.04.2018 року структура власності активів банківської системи України була представлена наступним чином: банки з приватним українським капіталом складають близько 13%, банки іноземних банківських груп – 35%, державні банки – 52%. Банки з українським приватним капіталом в поточній класифікації НБУ є найчисленнішою групою: станом на I квартал 2018 року на ринку функціонувало 54 таких фінустанов, що становило 66% від загальної кількості платоспроможних структур.

Існує багато публікацій щодо забезпечення ліквідності банків, але все таки обмежені дослідження в області, яка спрямована на визначення специфічних факторів ліквідності для групи банків з приватним капіталом, які впливають на ліквідність.

Попри складну економічну ситуацію в країні, значна кількість банків з приватним українським капіталом досить успішно працюють на ринку. Запорукою успіху є не тільки виконання вимог НБУ по капіталізації, а й своєчасний перегляд стратегії розвитку, виходячи з реалій сьогодення.

Майже ніхто з науковців не намагався однозначно визначити фактори формування ліквідності для групи банків з приватним капіталом. Крім того, дослідження охоплювали попередні періоди, що не враховували регуляторних змін та динамічного середовища. Наявні аналітичні публікації не торкалися також і особливостей функціонування банків з українським приватним капіталом. Публікації, що аналізують фактори, які за останні роки впливали на ліквідність банків України, взагалі відсутні.

Контроль з боку НБУ, що проявляється у встановленні нормативів банківської ліквідності, дозволяє упереджувати порушення в діяльності банків. Він, однак, є лише інструментом діагностики, а не «лікування». Для ефективного управління необхідно мати уявлення про фактори, які формують банківську ліквідність. Особливою мірою це стосується малих банків.

Робоча гіпотеза полягає у наступному: в складі українських банків виділяється група з певними параметрами, в даному випадку банки з українським приватним капіталом в поточній класифікації НБУ є найчисленнішою групою банків від стану якої залежить стан банківської системи України. Оскільки від них залежить стан банківської системи в цілому, то визначення специфічних факторів які впливають на ліквідність цих банків має значення. Даній групі є притаманний специфічний склад та структура факторів ліквідності.

Дослідження має на меті відповідь на основне дослідницьке питання: «Які фактори формують ліквідність українських банків з приватним капіталом?».

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- дослідити наукові підходи до визначення поняття «ліквідність банку»;
- визначити не вирішені питання, пов'язані з управлінням ліквідністю банків в Україні;
- проаналізувати сучасні підходи, на яких ґрунтуються дослідження факторів ліквідності банків;

- визначити та систематизувати фактори, що впливають на стан ліквідності банку;
- виокремити особливості вітчизняних банків з приватним капіталом та сформувати коло факторів їх ліквідності;
- здійснити специфікацію факторів у контексті кількісних показників;
- надати характеристику вибірки висхідних даних;
- обґрунтувати метод аналізу (економетричний аналіз) та форму залежності (лінійна);
- розрахувати параметри емпіричної моделі;
- здійснити інтерпретацію результатів емпіричного аналізу;

Об'єктом дослідження є процеси формування динаміки ліквідності банків.

Предмет дослідження постає у визначенні факторів ліквідності банків.

У ході проведення дослідження були використані такі методи: метод порівняння (при дослідженні поглядів різних вчених на поняття «ліквідність банку», а також підходів до виділення факторів, що впливають на ліквідність банку); метод узагальнення (при дослідженні підходів до визначення поняття «ліквідність банку», методів аналізу); методи табличного та графічного зображення; метод множинного кореляційно-регресійного аналізу (при дослідженні факторів, які формують ліквідність українських банків з приватним капіталом).

Теоретико-інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, інструкції та положення НБУ, публікації у фахових економічних виданнях, наукові праці провідних вітчизняних і закордонних вчених в галузі банківської діяльності, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів з питань аналізу банківської ліквідності, монографічні роботи вітчизняних і зарубіжних вчених, статистичні дані НБУ, фінансова та статистична звітність банків.

Новизна одержаних результатів дослідження – виокремлено особливості вітчизняних банків з приватним капіталом та сформовано коло факторів їх

ліквідності.

Результати магістерського дослідження були опубліковані в двох статтях: «Сучасні уявлення про фактори динаміки ліквідності банків» та «Особливості формування ліквідності вітчизняних банків з приватним капіталом».

Дипломна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 86 сторінки, містить 16 таблиць, 13 рисунків, 4 додатки. Список використаних джерел включає 59 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, його методи та інформаційну базу, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «Огляд літератури» проведено дослідження економічної сутності і значення «ліквідності банку», у тому числі з метою формування однозначного розуміння цього поняття.

На сьогоднішній день серед вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів немає єдиної точки зору щодо визначення поняття «ліквідність банку».

Сутність поняття ліквідності банку формулюється у термінах чотирьох найбільш поширених точок зору. Перша полягає в ототожненні ліквідності банку з існуючим обсягом готівки. Згідно з другою точкою зору, ліквідність банку трактується як здатність погашати свої зобов'язання в строк. Останнім часом в наукових дослідженнях перевага надається третій точці зору, згідно з якою ліквідність банку визначається не лише його спроможністю розраховуватись за своїми зобов'язаннями, а й одночасним розширенням кредитної діяльності чи всіх операцій. Згідно з четвертою точкою зору частина авторів пов'язує визначення ліквідності банку із виконанням зобов'язань лише за пасивом.

Серед розглянутих основних наукових робіт вчених, де міститься визначення ліквідності можна виділити декілька підходів:

- здатність своєчасно виконувати боргові зобов'язання;
- в будь-який момент часу виконувати свої зобов'язання;
- здатність задовольняти усі вимоги клієнтів у необхідній валюті;
- швидко та з мінімальними витратами перетворювати банківські активи в гроші для виконання зобов'язань;
- здатність одержати готівку у будь-який час;
- використовувати власні активи як наявні грошові кошти або швидко перетворювати їх на такі;
- задовольняти вимоги клієнтів;
- визначається збалансованістю активів і пасивів банку.

Більшість науковців вважають, що ліквідність - це здатність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання у будь який момент часу.

Додатково виділяють два підходи до визначення поняття ліквідності банку, це ліквідність як запас та ліквідність, як потік. З огляду на проаналізовані наукові публікації можна визначити, що більша кількість зарубіжних та вітчизняних науковців характеризують ліквідність як запас.

У сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідженнях банківську ліквідність розглядають як багаторівневу систему, яка містить такі компоненти: 1) ліквідність банківської системи; 2) ліквідність банку; 3) ліквідність балансу банку (ліквідність активів, ліквідність пасивів).

Деякі автори вважають, що поняття «ліквідність банку» та «платоспроможність банку» є спорідненими, але також стверджується, що ліквідність є окремим випадком платоспроможності, а саме – можливістю своєчасного виконання зобов'язань. У такому випадку платоспроможний банк – це банк, що раніше чи пізніше здатний виконати свої зобов'язання, а ліквідний банк – це той, що виконує всі свої зобов'язання у строк.

У другому розділі «Методологія дослідження факторів ліквідності банків» систематизовано та охарактеризовано фактори, що впливають на

ліквідність банку; виокремлено особливості вітчизняних банків з приватним капіталом та сформовано коло факторів їх ліквідності; побудовано теоретичну модель та здійснено специфікацію факторів у контексті кількісних показників.

В сучасних публікаціях практично відсутні дослідження, які спрямовані на визначення факторів ліквідності групи банків з приватним капіталом. Як правило, розглядалася банківська система в цілому, а на окремі групи не зверталася особлива увага, хоча ця група банків відіграє важливу роль в забезпеченні стабільності банківської системи. Майже ніхто з науковців не визначав фактори формування ліквідності для даної групи банків.

Незважаючи на значний обсяг публікацій з досліджень факторів ліквідності банків, досі практично немає єдиної думки щодо їх складу, рівня та напрямків впливу. Це створює в процесі управління ліквідністю умови для ігнорування певних факторів, що, у свою чергу, може призвести до негативних наслідків в діяльності банківської установи.

Серед чисельних наукових та аналітичних публікацій залишається не вирішеною частиною проблеми забезпечення ліквідності банків з приватним капіталом, тому що дослідження охоплювали попередні періоди, що не враховує регуляторних змін та динамічного середовища, також публікації не торкалися особливостей функціонування банків України.

Дослідження, головним чином, стосувалися всієї банківської системи, провідних банків, або окремого банку. Для українських банків протягом останнього десятиліття такого дослідження теж ніхто не робив. Саме тому визначення факторів банківської ліквідності та її ролі у забезпеченні стабільного функціонування банків слід віднести до невирішеної частини проблеми.

Існує значна кількість публікацій, які представляють класифікацію факторів ліквідності банку з різних точок зору. Переважна більшість вітчизняних та зарубіжних вчених пропонує поділяти фактори впливу на ліквідність банку на дві групи зовнішні та внутрішні.

В межах зовнішніх та внутрішніх груп факторів різні науковці можуть виділяти ще підгрупи. Серед внутрішніх факторів було виділено дві підгрупи, перша – економічні фактори, друга – організаційні. Серед зовнішніх факторів, що лежать за межами компетенції банків можна виділити програмні, надзвичайні, сезонні, циклічні, довгострокові. Також розглядаються типові та індивідуальні групи факторів, типовими являються зовнішні та внутрішні економічні, а індивідуальні – внутрішні організаційні. Окрема група досліджень пропонує поділяти фактори на мікроекономічні та макроекономічні чинники.

Значна кількість науковців у своїх дослідженнях акцентують увагу на окремих факторах, які на їх думку, здійснюють найбільший вплив на ліквідність банку. Так, було відмічено, що стабільність депозитів та кредитів має навіть більше значення, ніж дотримання встановленого співвідношення відповідних активів та пасивів за сумами та строками.

Встановлено, що вітчизняні дослідження корелюють своїми результатами з дослідженнями закордонних авторів. Проведено систематизацію сучасних підходів до групування факторів ліквідності банків за авторами.

Спираючись на попередні дослідження, здійснено частотний аналіз факторів ліквідності банку. Найбільш вагомими, традиційними факторами, які впливають на ліквідність є внутрішні (структура/якість/ стабільність активів та зобов'язань банку, незбалансованість активів і пасивів за строками, сумами, якість банківського менеджменту) та зовнішні (політичні та економічні показники в країні), тому вони повинні бути включені в модель.

Зовнішні та внутрішні фактори, які за частотою згадування у вітчизняних та зарубіжних наукових публікаціях набрали найбільшу кількість балів (8 та 10), як найбільш впливові на ліквідність банку будуть включені в економетричну модель для подальшого дослідження.

Основні особливості вітчизняних банків з приватним капіталом полягають у тому, що в поточній класифікації НБУ вони є найчисленнішою групою: станом на 2018 рік на ринку функціонувало 54 таких фінустанов, що становило 66% від загальної кількості платоспроможних структур. Для

дослідження динаміки ліквідності було обрано вибірку банків з активами від 25 до 7 млрд. грн., яка включає 7 банків.

Основними особливостями українських банків з приватним капіталом є такі: портфель послуг (високий рівень персоніфікації банківських послуг; робота на місцевий ринок; орієнтація на обслуговування малих підприємств; високий рівень спеціалізації; обмежений перелік банківських операцій); якість послуг (швидка реакція на потреби клієнтів щодо розробки для них індивідуальних продуктів); обмежений доступ до кредитних ресурсів, у тому числі до системи рефінансування НБУ, на ринок міжбанківського кредитування); особливості використання ресурсів: (обмеженість об'єктів для банківських вкладень; низький рівень диверсифікації активів, зокрема кредитного портфеля; висока залежність ресурсної бази від депозитів населення тощо).

Багато банків з приватним капіталом знаходяться під постійною загрозою ліквідації, тому що вони не можуть забезпечити виконання вимог НБУ щодо збільшення розміру власного капіталу та величини сформованого резервного фонду. Крім того, на місцях їх витісняють філії системних банків, які впроваджують нові технології. Також більшість банків з приватним капіталом з точки зору встановлених нормативів НБУ є ненадійними, так як це є факторами ризику, то НБУ встановлює обмеження щодо доступу до системи рефінансування.

Проведено аналіз динаміки показників ліквідності для групи банків з українським приватним капіталом за 2012-2017 рр..Виявлено, що нормативи ліквідності встановлені НБУ і фактори, які включені для їх розрахунку з погляду безпеки, не враховують специфічні фактори для даної групи банків.

У зв'язку з цим для побудови теоретичної економетричної моделі слід включити фактори, що є специфічними для даної групи.

Відповідно до частотного аналізу факторів ліквідності, такий фактор як розмір банківської установи, серед науковців зазначався всього лише два рази, що говорить про те, що він немає істотного впливу на ліквідність, але на

проти вагу цьому є дослідження закордонних авторів, в якому зазначається, що банки з великими розмірами, завдяки ефективності витрат і меншою капіталізацією, піддавалися меншому ризику ліквідності, також йде мова про те, що доступ до ліквідності та зовнішніх джерела фінансування залежать від розміру банку, можливо науковці досліджували фактори для особливої групи банків, тому можна стверджувати, що саме розмір банку, є специфічним фактором для даної групи банку.

Серед внутрішніх факторів, які є специфічними для цієї групи є імідж банку. Імідж банку вимірюється в контексті рейтингів.

Проаналізувавши динаміку ліквідності за нормативами НБУ для банків з приватним капіталом, було визначено, що показник короткострокової ліквідності (Н6) не відповідав нормативному значенню, цей показник визначає мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року, тому саме в частині короткострокової ліквідності є найбільша загроза і його було обрано для включення в модель.

Показники, які будуть включені в модель розраховані за даними фінансової звітності банків.

У третьому розділі «Емпіричний аналіз» надано, характеристику вибірки висхідних даних; обґрунтовано економетричний метод аналізу та лінійну форму залежності; здійснено розрахунок параметрів емпіричної моделі аналізу ліквідності банку із застосуванням вище вказаної методики.

На першому етапі здійснювався відбір факторів, які суттєво впливають на банки даної групи.

В моделі використані наступні показники: норматив короткострокової ліквідності; норматив короткострокової ліквідності (Н6); співвідношення високоліквідних активів та загального обсягу активів (X_1), відношення коштів фізичних осіб до кредитів фізичних осіб (X_2), відношення коштів юридичних осіб до кредитів юридичних осіб (X_3), коефіцієнт автономії (X_4), середньорічний темп інфляції (X_5), рейтинг стійкості обраної вибірки банків (X_6).

Вхідні дані, що необхідні для подальшого аналізу було виведенні на основі середніх за 2012-2017 рр. для 7 банків групи з приватним українським капіталом. Здійснений аналіз параметрів моделі ґрунтувався на використанні методу множинного кореляційно-регресійного аналізу.

Після проведення кореляційного аналізу для того, щоб уникнути явища мультиколінеарності, було виключено з моделі регресії такі фактори як співвідношення високоліквідних активів до загального обсягу активів (X_1), відношення коштів фізичних осіб до кредитів фізичних осіб (X_2), відношення коштів юридичних осіб до кредитів юридичних осіб (X_3).

Аналіз дозволив визначити таку залежність:

$$Y = -0,13815 + 0,592212 \cdot X_4 - 0,00216 \cdot X_5 + 0,2979 \cdot X_6.$$

Модель показує, що для українських банків з приватним капіталом, характерні такі специфічні фактори: коефіцієнт автономії (Власний капітал на загальний обсяг активів) (X_4), рейтинг стійкості банків (X_5) та традиційний зовнішній фактор (середньорічний темп інфляції) (X_6).

Модель була перевірена на гетероскедастичність, на основі проведених розрахунків, було встановлено, що фактор коефіцієнт автономії (X_4) є гетеростатичним, у той час як для фактору середньорічний темп інфляції (X_5), рейтинг стійкості обраної вибірки банків (X_6) гетеростатичність відсутня.

Фактор коефіцієнт автономії (X_4) на 59,2% пояснює зростання ліквідності, а фактор рейтинг стійкості обраної вибірки банків (X_6) – на 29,8%.

Описати отриману модель можна наступним чином: при збільшенні X_4 на 1% значення показник короткострокової ліквідності (H_6) збільшиться на 0,592%, при зменшенні X_5 на 1% значення збільшиться на 0,002%, при збільшенні X_6 на 1% значення - збільшиться на 0,2979%.

Аналізуючи параметри моделі можна зробити наступні висновки, що оскільки коефіцієнти регресії в основному мають додатні значення, то це свідчить про те, що напрямок зв'язку між X і Y прямий, тобто при зростанні X значення Y будуть зростати, тобто зростання одного показника буде супроводжуватися зростанням іншого.

Згідно отриманих даних, так як фактичне значення F-критерію більше табличного, рівняння регресії значимо. Модель є адекватною.

Лінійний коефіцієнт кореляції 0,9638 та коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,9289$. Значення коефіцієнту кореляції свідчить про те, що між факторами існує дуже сильний зв'язок. Значення коефіцієнту детермінації показує, що на 92,89% варіація Y (показник короткострокової ліквідності ($H6$)) залежить від X_4, X_5, X_6 і на 7,11% від факторів, які не увійшли у модель.

У четвертому розділі «Результати та інтерпретація» здійснено інтерпретацію результатів емпіричного аналізу, показано в чому полягає якісний зміст аналізу, визначено область використання результатів, встановлено їх відповідність дослідженням, що проводилися іншими авторами у попередні періоди, а також окреслено перспективи подальших наукових пошуків.

Оскільки, банки з українським приватним капіталом є відносно малими, тому їм важче забезпечувати достатню ліквідність і, тим самим, реагувати на зміни у зовнішньому середовищі. Тому, можна зазначити, що саме одним із специфічних факторів, що впливає на ліквідність є коефіцієнт автономії (відношення власного капіталу до загальної кількості активів), яка значно пов'язана з показником ліквідності.

Дослідження, які проводилися по банкам в цілому наприклад за кордоном, дали неоднозначну відповідь чи суттєво впливає такий фактор як розмір капіталом, але було зазначено, що він є специфічним для окремої групи банків, отримана модель на основі методу множинного кореляційно-регресійного аналізу показала, що для українських банків з приватним капіталом такий фактор як розмір капіталу (коефіцієнт автономії) виступає одним із гарантів банку вдалого управління ліквідністю та отримання банком стабільного прибутку.

Також серед специфічних факторів малих банків обрано імідж банку, який було вимірено і включено в модель за допомогою рейтингу стійкості банків від порталу «Мінфін». Спостерігається значний прямий зв'язок між нормативом

короткострокової ліквідності та рейтингом стійкості банків. Після проведеного дослідження було зроблено висновок, що імідж банку суттєво впливає на ліквідність, так як підвищує лояльність клієнтів та кредиторів, коли навіть за несприятливих обставин установа має можливості для залучення коштів не за підвищеними процентними ставками.

Дану модель, що була отримана в результаті проведення кореляційно-регресійного аналізу можна використовувати для подальшого аналізу та прогнозу. Керівники відділів ризик-менеджменту з врахуванням найбільш впливових зовнішніх та внутрішніх факторів та специфіки функціонування групи банків з приватним капіталом сприятимуть підвищенню рівня управління ліквідністю, що стане передумовою для перетворення діючих банків на більш надійні та фінансово стійкі.

В цілому усі поставлені автором завдання в процесі виконання дипломної роботи були виконані, але в майбутньому існує багато перспектив продовження дослідження в цьому напрямку. Наприклад, включення в модель більше специфічних факторів притаманних для групи банків з приватним українським капіталом.

ВИСНОВКИ

Виконання магістерського дослідження дозволило дійти таких висновків:

1. На сьогоднішній день немає єдиної точки зору щодо визначення поняття «ліквідність банку», особливо якщо порівнювати підходи до трактування ліквідності банку серед вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, однак, більшість науковців вважають, що ліквідність – це здатність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання у будь який момент часу.

2. В сучасних публікаціях практично відсутні дослідження, які спрямовані на визначення факторів ліквідності групи банків з приватним капіталом. Як правило, розглядалася банківська система в цілому, а на окремі групи не зверталася особлива увага, хоча ця група банків відіграє важливу роль в

забезпеченні стабільності банківської системи. Майже ніхто з науковців не визначав фактори формування ліквідності для даної групи банків.

Дослідження, головним чином, стосувалися всієї банківської системи, провідних банків, або окремого банку. Для українських банків протягом останнього десятиліття такого дослідження ніхто не робив. Саме тому визначення факторів банківської ліквідності та її ролі у забезпеченні стабільного функціонування банків слід віднести до невирішеної частини проблеми.

3. Існує значна кількість публікацій, які представляють класифікацію факторів ліквідності банку з різних точок зору. Переважна більшість вітчизняних та зарубіжних вчених пропонує поділяти фактори впливу на ліквідність банку на дві групи зовнішні та внутрішні. В межах зовнішніх та внутрішніх груп факторів різні науковці можуть виділяти ще підгрупи. Окрема група досліджень пропонує поділяти фактори на мікроекономічні та макроекономічні чинники.

Значна кількість науковців акцентують увагу на окремих факторах, які на їх думку, здійснюють найбільший вплив на ліквідність банку.

Систематизація сучасних підходів до групування факторів ліквідності банків за авторами свідчить, що вітчизняні дослідження корелюють своїми результатами з дослідженнями закордонних авторів.

4. Частотний аналіз факторів ліквідності банку, проведений на основі опублікованих наукових досліджень, дозволив встановити зовнішні та внутрішні фактори, які за частотою згадування у вітчизняних та зарубіжних наукових публікаціях набрали найбільшу кількість балів (8 та 10). Як такі, що найбільше впливають на ліквідність банку, вони мають розглядатися у подальшому дослідженні під час формування економетричної моделі.

5. Вітчизняні банки з приватним капіталом в поточній класифікації НБУ є найчисленнішою групою: станом на 2018 рік на ринку функціонувало 54 таких фінустанов, що становило 66% від загальної кількості платоспроможних

структур. Для дослідження динаміки ліквідності було обрано вибірку банків з активами від 25 до 7 млрд. грн., яка включає 7 банків.

Основними особливостями українських банків з приватним капіталом є такі: портфель послуг (високий рівень персоніфікації банківських послуг; робота на місцевий ринок; орієнтація на обслуговування малих підприємств; високий рівень спеціалізації; обмежений перелік банківських операцій); якість послуг (швидка реакція на потреби клієнтів щодо розробки для них індивідуальних продуктів); обмежений доступ до кредитних ресурсів, у тому числі до системи рефінансування НБУ, на ринок міжбанківського кредитування); особливості використання ресурсів: (обмеженість об'єктів для банківських вкладень; низький рівень диверсифікації активів, зокрема кредитного портфеля; висока залежність ресурсної бази від депозитів населення тощо).

До теоретичної моделі було включено фактори, що є специфічними для даної групи.

6. На першому етапі здійснювався відбір факторів, які суттєво впливають на банки даної групи.

В моделі використані наступні показники: норматив короткострокової ліквідності; норматив короткострокової ліквідності (Н6); співвідношення високоліквідних активів та загального обсягу активів (X_1), відношення коштів фізичних осіб до кредитів фізичних осіб (X_2), відношення коштів юридичних осіб до кредитів юридичних осіб (X_3), коефіцієнт автономії (X_4), середньорічний темп інфляції (X_5), рейтинг стійкості обраної вибірки банків (X_6).

Вхідні дані, що необхідні для подальшого аналізу було побудовано на основі середніх за 2012–2017 рр. для 7 банків групи з приватним українським капіталом. Здійснений аналіз параметрів моделі ґрунтувався на використанні методу множинного кореляційно-регресійного аналізу.

Аналіз дозволив визначити таку залежність: $Y = -0,13815 + 0,592212 \cdot X_4 - 0,00216 \cdot X_5 + 0,2979 \cdot X_6$.

Модель показує, що для українських банків з приватним капіталом, характерні такі специфічні фактори: коефіцієнт автономії (власний капітал на загальний обсяг активів) (X_4), рейтинг стійкості банків (X_5) та традиційний зовнішній фактор (середньорічний темп інфляції) (X_6).

Фактор коефіцієнт автономії (X_4) на 59,2% пояснює зростання ліквідності, а фактор рейтинг стійкості обраної вибірки банків (X_6) – на 29,8%.

7. Запропонована модель є значущою і адекватною. Її можна використовувати для подальшого аналізу та прогнозу. Керівники відділів ризик-менеджменту з врахуванням найбільш впливових зовнішніх та внутрішніх факторів та специфіки функціонування групи банків з приватним капіталом сприятимуть підвищенню рівня управління ліквідністю, що стане передумовою для перетворення діючих банків на більш надійні та фінансово стійкі.

В цілому усі поставлені автором завдання в процесі виконання дипломної роботи були виконані, але в майбутньому існує багато перспектив продовження дослідження в цьому напрямку. Наприклад, включення в модель більше специфічних факторів притаманних для групи банків з приватним українським капіталом.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1. Шпаковська Є.О. Сучасні уявлення про фактори динаміки ліквідності банків/ Є.О. Шпаковська // Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. [подано до друку]

2. Шпаковська Є.О. Особливості формування ліквідності вітчизняних банків з приватним капіталом/ Є.О. Шпаковська// Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. [подано до друку]

АНОТАЦІЯ

Досліджено економічну сутність і значення «ліквідності банку» з метою

формування однозначного розуміння цього поняття. Досліджено сучасні підходи, на яких ґрунтується визначення факторів ліквідності банків. Встановлено, що вітчизняні дослідження корелюють своїми результатами з дослідженнями закордонних авторів. Проведено систематизацію сучасних підходів до групування факторів ліквідності банків за авторами. Спираючись на попередні дослідження, здійснено частотний аналіз факторів ліквідності банків. Зазначено напрямки їх дії та подано головні внутрішні та зовнішні фактори, що мають прийматися до уваги під час управління ліквідністю банку.

Визначено ознаки, які прямо чи опосередковано впливають на рівень ліквідності малого банку. Досліджено фактори, що формують ліквідність групи українських банків з приватним капіталом. Проведено аналіз динаміки показників ліквідності для групи банків з українським приватним капіталом за 2012-2017 рр.. Виявлено, що нормативи ліквідності встановлені НБУ і фактори, які включені для їх розрахунку з погляду безпеки, не враховують специфічні фактори для даної групи банків. Було встановлено, що саме в частині короткострокової ліквідності є найбільша загроза, так як цей показник визначає мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року.

З метою виявлення ступеня впливу факторів ліквідності банку на показник короткострокової ліквідності банків було побудовано за допомогою кореляційно-регресійного аналізу економіко - математичну модель на основі середніх за 2012-2017 рр. для 7 банків групи з приватним українським капіталом. Результати аналізу дали змогу визначити, що запропонована модель є значущою і адекватною. В результаті дослідження було виокремлено особливості вітчизняних банків з приватним капіталом та визначено специфічні фактори їх ліквідності.

Визначено область використання результатів, встановлено їх відповідність дослідженням, що проводилися іншими авторами у попередні періоди, а також окреслено перспективи подальших наукових пошуків. Модель може бути рекомендована для практичного використання. Існує багато

перспектив продовження дослідження в цьому напрямку, включення в модель більше специфічних факторів притаманних для групи банків з приватним українським капіталом.

Ключові слова: банк з українським приватним капіталом, ліквідність, ліквідність комерційного банку, нормативи НБУ, ризик ліквідності, внутрішні та зовнішні фактори, управління ліквідністю.

ANNOTATION

The economic essence and significance of the bank's liquidity was studied in order to form a clear understanding of this concept. Researched modern approaches, based on the determining factors of bank liquidity. It is established that domestic researchers correlate the results with researches of foreign authors. The systematization of modern approaches to the grouping of liquidity factors of banks for the authors was carried out. Based on previous studies, the frequency analysis of bank liquidity factors was carried out. The directions of their action are indicated and the main internal and external factors that should be taken into account in the management of the bank's liquidity are presented.

The features that directly or indirectly affect the level of liquidity of a small bank are identified. The factors forming liquidity of the group of ukrainian banks with private capital are investigated. The analysis of the dynamics of liquidity indicators for the group of banks with ukrainian private capital for 2012-2017 was carried out. It is revealed that the liquidity ratios established by the NBU and the factors that are included for their calculation in terms of security do not take into account specific factors for this group of banks. It was found that it is in terms of short-term liquidity that there is the greatest threat, as this indicator determines the minimum required amount of assets to ensure the fulfillment of its obligations within one year.

The area of use of the results is determined, their compliance with the studies conducted by other authors in previous periods is established, and prospects for

further scientific research are outlined. The model can be recommended for practical use. There are many prospects for further research in this direction, including in the model more specific factors inherent in the group of banks with private Ukrainian capital.

Key words: bank with private capital, liquidity, commercial bank liquidity, NBU regulations, liquidity risk, liquidity management, internal and external factors.